

АНТИКРИЗОВА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

На сьогодні існують різноманітні науково-методологічні та практичні розробки щодо оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємств [1-4], а також щодо реалізації та фінансування антикризових заходів якщо стан фінансової стійкості на підприємстві все таки був порушений [1-3].

В межах антикризового управління варто звернути увагу на форми та методи державної підтримки підприємств, що опинилися у кризовому стані.

Державна підтримка необхідна у випадках, якщо: йдеться про загрозу банкрутства містоутворюючого підприємства; є потреба перешкоджанню соціальним конфліктам та економічній нестабільності в регіоні чи у певній галузі економіки; підприємство знаходиться у державній власності.

Державна фінансова підтримка може здійснюватися як за рахунок коштів державного бюджету, так і за рахунок коштів місцевих бюджетів. Державна участь в антикризових заходах підприємств включає регулятивні та фінансові аспекти [1-3].

В Україні регулятивні функції держави щодо антикризового управління підприємством виконують такі органи державної влади, як: Департамент банкрутства (Міністерство юстиції України), Фонд державного майна України (ФДМУ), Національний банк України (в частині антикризового управління комерційних банків), Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, НКРРФП (в частині антикризового управління небанківських фінансових посередників), тимчасові Міжвідомчі комісії та робочі групи (галузеві або та в розрізі окремих підприємств) (Рис.1)

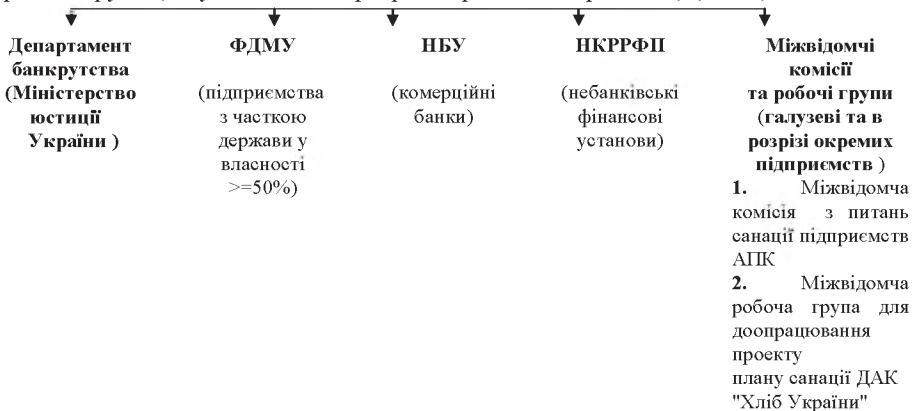

Рис.1. *Органи державної влади з питань санації та банкрутства підприємств в Україні* [5]

Фінансова участь держави в антикризовому управлінні підприємством може передбачати забезпечення виплат заборгованостей по зарплаті та вихідній допомозі співробітникам неплатоспроможних підприємств у разі нестачі конкурсною масою у самого підприємства.

В цілому, державна підтримка підприємства у стані кризи може надаватись у вигляді прямого фінансування та через непрямі нефінансові заходи (Рис. 2).

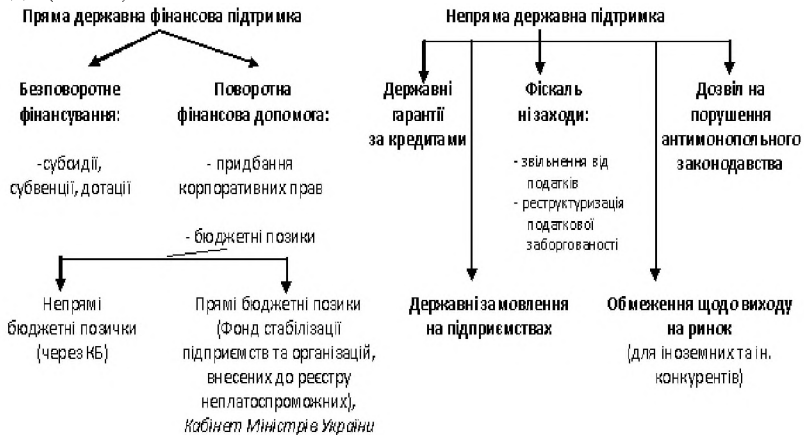

Рис. 2. **Форми та методи державної антикризової підтримки підприємств**

Розглянемо детальніше форми прямої державної підтримки підприємств.

1.1. Фінансова підтримка на безповоротній основі може надаватись у вигляді субсидій, дотацій тощо у випадках фінансування витрат на відновлення платоспроможності підприємств, діяльність яких пов'язана з особливо важливими суспільними інтересами.

Обсяги прямого безповоротного державного фінансування передбачені видатками Державного бюджету, але додатково варто враховувати ще й такі групи видатків, як: витрати різного роду цільових та галузевих фондів; видатки різноманітних спеціалізованих фондів (інноваційного фонду); бюджетне кредитування капітальних вкладень.

1.2. Поворотна фінансова допомога (кредитна підтримка) включає:

1.2.1. Бюджетні позики:

а) за участю Фонду стабілізації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних [6]. Кошти Фонду спрямовуються на:

- заходи реорганізації, санації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних;

- фінансову допомогу для поповнення оборотних коштів, а також технічного переобладнання і перепрофілювання виробництва підприємств та організацій, внесених до реєстру;

- ліквідацію підприємств та організацій, внесених до реєстру;

- заходи соціального захисту та перепідготовки працівників, які вивільняються внаслідок реорганізації або ліквідації підприємств та організацій, внесених до реєстру.

б) позички профільних Міністерств та інших органів державної виконавчої влади.

1.2.2. Державне кредитування, насамперед за участю державних комерційних банків, банків розвитку, санаційних банків (брідж-банків).

1.2.3. Повний або частковий викуп державою корпоративних прав підприємств, що перебувають у фінансовій кризі (рекапіталізація.)

Слід звернути увагу, що державу за її участі в капіталі підприємства у стані кризи, не можна розглядати як звичайного акціонера, оскільки прибуток не є першочерговим завданням її діяльності в цій ситуації. Головною метою державних антикризових інвестицій є сприяння відновленню ліквідності та діяльності підприємства.

Крім методів прямого державного фінансування підприємств у кризі, виділимо також форми непрямої державної підтримки для підприємств у кризі, до яких відносяться:

- заходи фіскального характеру;
- дозвіл на порушення антимонопольного законодавства;
- надання державних гарантій,
- розміщення державних замовлень на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі;
- обмеження щодо виходу на ринок та державні протекціоністські заходи спрямовані на захист вітчизняного товаровиробника.

2.1. Фіскальні заходи підтримки включають:

- надання податкових пільг;
- податкове кредитування (податковий державний інвестиційний кредит);
- списання заборгованості перед державою;
- реструктуризація заборгованості перед бюджетом;
- фіскальні податкові поступки головним кредиторам підприємств, які потребують санації, з метою активізації участі кредиторів у санаційних процесах.

Слід звернути увагу, що підтримка фіскального характеру є не що інше як приховане субсидювання підприємств, оскільки на суму списаної заборгованості чи наданих податкових пільг зменшуються бюджетні доходи. Ефективність такого роду заходів, спрямованих на фінансову підтримку підприємств, є надзвичайно низькою.

2.2. Надання дозволу на тимчасове недотримання антимонопольного законодавства. Даний метод використовується у виняткових випадках, оскільки надання дозволу на монополні утворення тягне за собою негативні мікро- та макроекономічні наслідки. Застосування цього методу може справити антиринковий ефект стратегічного характеру.

Злиття з порушенням антимонопольного законодавства можливе лише

тоді, коли доведено позитивне сальдо між макроекономічною вигодою та негативними антиконкурентними наслідками для економіки в цілому (згода Антимонопольного комітету).

Вищевказані заходи є далеко не повним переліком форм та методів участі держави в антикризовому управлінні підприємств. Кожна країна та регіон світу мають в цій сфері свої правила, заходи та особливості їх впровадження.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібн. К.: КНЕУ, 2000.- 412 с.
2. Бланк И.А. Антикризисное финансовое управление предприятием: Ника-Центр, Эльга, 2006 г.-672 с.
3. Т.В. Пепа, В.О. Федорова, А.Б. Кондрашихін, О.В. Андреева Управління фінансовою санацією підприємств.: Навч. пос. – К.; Центр учбової літератури, 2008. – 440 с.
4. Лук'яненко І.Г. Методи стрес-тестування фінансової стійкості підприємств України / І.Г. Лук'яненко // Науковий журнал „БізнесІнформ” - Харків, 2013. - №11(430). - С.57-65
5. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 року № 2343-ХІІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2343-12>.
6. Постанова КМУ від 7 квітня 1998 р. № 466 «Про Фонд стабілізації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/466-98-%D0%BF>.

Гордійчук Ю.А.

студент 1 курсу магістерської програми, НАУКМА

СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Інвестиції – це вкладення фінансових засобів у різні види діяльності в цілях збереження та збільшення капітала. В свою чергу, соціальні інвестиції – це вкладення фінансових засобів в об'єкти соціальної сфери з метою отримання прибутку, а також підвищення рівня та якості життя людей за рахунок задоволення їх матеріальних, духовних чи соціальних потреб [1].

Станом на 1 січня 2006 року, відсоток підприємств, які вважають, що бізнес має брати участь у вирішенні соціальних та екологічних проблем суспільства становив 32,7%. Станом на 1 січня 2011 року, відсоток таких підприємств становив 51,5%. Станом на 1 січня 2016 року, цей показник становив рекордні 76,24% [2]. Тобто, з року в рік все більше компаній по всьому світу вважають, що бізнес має брати активну участь у соціальному